

Ковалькова Т. О.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Багатогранність та багатофункціональність професійної діяльності сучасного психолога

Охарактеризовано зміст роботи психолога у різних сферах практичної діяльності. Наголошено на проблемі багатофункціональності праці сучасного психолога.

Особистість фахівця розвивається завдяки здобуттю професійної освіти, особистісному й професійному становленню та саморозвитку. Особистість фахівця – це соціально зумовлена система базових якостей людини, що включає соціальні та професійно важливі якості, риси і прояви, які формують суб'єкта професійної діяльності. Ці якості зумовлюють особливу культуру фахової взаємодії спеціаліста, індивідуальний стиль його професійної діяльності [7].

Фахівцем-психологом стає особистість, яка володіє високими показниками професіоналізму в усіх психологічних напрямках. Вона постійно націлена на саморозвиток, самовдосконалення і самореалізацію, на особистісні та професійні досягнення, які сприяють покращенню життя у суспільстві.

Професія психолога є надзвичайно багатогранною. В залежності від обраної психологом спеціалізації та рівня професійних завдань, що ним розв'язуються, змінюється місце фахівця в системі професій і вимоги до нього. Так, в класифікації професій за цілями фахової діяльності професія психолога-дослідника відноситься до вишукувальних, психолога-консультанта – до перетворюючих, а психодіагноста – до гностичних. За умовами праці психолог-теоретик відноситься до професій з роботою в

побутовому мікрокліматі, психолог-прикладник – до професій, пов'язаних з роботою в умовах підвищеної відповідальності за життя і здоров'я людей. При надзвичайній різноманітності психологічних спеціальностей загальним для них є те, що вони належать до групи професій «людина-людина»; вимагають кваліфікованої праці та тривалої професійної підготовки; припускають розвинутий рівень особистісних якостей: рефлексії, емпатії, безоцінності, поваги до людей та ін.

Ефективність діяльності фахівця обумовлена його власним уявленням про своє місце у будь-якій галузі психології та сфері роботи. Так, у *закладах освіти* психолог відповідає за професійне сприяння саморозвитку особистості учнів і студентів на кожному віковому етапі; створення умов для формування у них мотивації до самовиховання і саморозвитку; забезпечення індивідуального підходу до кожного вихованця; профілактику і корекцію відхилень в інтелектуальному і психофізичному розвитку учнів і студентів [3]. Робота психолога у *галузі спорту* включає участь кваліфікованого фахівця у психологічному супроводженні всього спортивного циклу (тренувально-змагальний період), формуванні психологічної стійкості у спортсменів до поразок і готовності до участі у змаганнях [5, с. 3]. У *сфері медицини* відбувається дослідження індивідуальних якостей клієнтів; визначення впливу умов лікування на їхню психіку і поведінку; аналіз психологічних і психосоматичних аспектів хвороби; здійснення психологічної допомоги із застосуванням сучасних напрямів психотерапії [2]. У *військовій сфері* психолог займається здійсненням цілеспрямованої підготовки психіки військовослужбовців до діяльності у складі підрозділу на полі бою в умовах військової діяльності; формуванням психічної стійкості й психологічної готовності військовослужбовців до діяльності в умовах бою; здійсненням психореабілітаційних заходів стосовно подолання негативних психологічних наслідків психотравмуючого бойового стресу [6, с. 113]. У *юридичній галузі* [1, с. 67] психолог відповідає за психологічну діагностику й психологічну корекцію негативних впливів, що спричинені роботою;

формування у фахівців відповідальності за свою діяльність; консультування спеціалістів із соціально-психологічних проблем та проведення судово-психологічних експертиз [4, с. 97].

Саме тому науковцями досліджується проблема багатофункціональності праці сучасного психолога. Наприклад, у сфері освіти він бере участь в організації освітньо-виховного процесу з метою забезпечення всебічного особистісного розвитку молодих людей, зміцнення і захисту їхнього психічного здоров'я; виявляє причини, що перешкоджають становленню особистості вихованця. Психолог надає допомогу всім учасникам навчально-виховного процесу у вирішенні питань навчання, виховання і розвитку дітей та підлітків. Фахівець проводить психолого-педагогічну діагностику готовності учнів до навчання, допомагає у виборі навчального закладу, профілю навчання згідно з рівнем індивідуального розвитку. Психолог розробляє та впроваджує в практику розвиваючі, психокорекційні програми навчально-виховної діяльності з урахуванням вікових, статевих та індивідуальних особливостей дітей. За допомогою психологічної діагностики фахівець сприяє відбору та розвитку обдарованих дітей, вибору учнями професій з урахуванням їхньої підготовки та здібностей. Психолог виявляє вихованців, які потребують соціально-психологічної корекції, надає їм допомогу. Він здійснює первинну профілактику девіантної поведінки у підлітків, шкідливих звичок серед дітей. Психолог проводить психолого-педагогічну корекцію асоціальної поведінки, психологічну реабілітацію неповнолітніх. Фахівець дотримується етичного кодексу психолога, захищає дитину від фізичного чи психічного насильства, пропагує здоровий спосіб життя, постійно підвищує свій професійний рівень.

Особистість спеціаліста формується в процесі здобуття фахової освіти, розвивається в процесі професійної діяльності та творчого й самостійного розв'язання професійних завдань. Учені вважають, що одним з факторів формування якостей особистості є врахування її інтересів і потреб та необхідність узгоджувати їх з потребами суспільства. Педагогічна практика

вищих навчальних закладів у сучасних умовах засвідчує позитивні зміни. Відбувається перехід до гуманістичної, розвивальної та особистісної вищої школи. Педагогіка з основами гуманізму, яка базується на ідеї співробітництва викладача та студента, здатна сприяти процесу формування професійної підготовки майбутнього психолога, його готовності до вирішення конкретних фахових завдань.

Список використаних джерел:

1. Бандурка А. М. Юридическая психология : учебник / А. М. Бандурка, С. П. Бочарова, Е. В. Землянская. – Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2001. – 640 с.
2. Борисюк А. С. Психологічні особливості формування професійних якостей майбутнього медичного психолога : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / А. С. Борисюк. – Івано-Франківськ, 2004. – 319 с.
3. Гончаренко Т. Документація психолога [Текст] : Збірка / Т. Гончаренко. – К. : Редакції загальнопедагогічних газет, 2003. – 120 с. – (Б-ка «Шк. світу»).
4. Ковалькова Т. О. Формування готовності майбутніх психологів до професійної діяльності як педагогічна проблема / Т. О. Ковалькова // Родзинка – 2013 : Актуальні проблеми природничих та гуманітарних наук у дослідженнях молодих вчених : XV Всеукраїнська наукова конференція молодих вчених, 18-19 квітня 2013 р. : тези доп. – Черкаси, 2013. – С. 96-98.
5. Черепехіна О. А. Особливості психологічної готовності психологів до професійної діяльності у спорті: автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Ольга Анатоліївна Черепехіна; Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К., 2006. – 23 с.
6. Ягупов В. В. Військова психологія : підручник / В. В. Ягупов. – Київ : Тандем, 2004. – 656 с.
7. Ягупов В. В. Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості / В. В. Ягупов // Наукові записки НаУКМА.

Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2015. – Т. 175. – С. 22-28. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMApp_2015_175_4